

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 22.07.2025.

Nr. 23/6-3

Atzinums par LSM žurnālista došanos Izraēlas vēstniecības organizētā vizītē uz Izraēlu un tās ietekmi uz objektīvu informācijas atspoguļojumu

Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons (turpmāk tekstā arī – ombuds) 2025. gada 25. jūnijā saņēma [...] [turpmāk – Iesniedzējs] atklāto vēstuli Latvijas medijiem, Latvijas sabiedrisko mediju ombudam Edmundam Apsalonam, Latvijas Mediju ētikas padomei un Latvijas Žurnālistu asociācijai ar aicinājumu izvērtēt vairāku Latvijas žurnālistu došanos Izraēlas vēstniecības organizētā vizītē uz Izraēlu un tās ietekmi uz objektīvu informācijas atspoguļojumu par Izraēlā, Gazā, Rietumkrastā un Irānā notiekošo (turpmāk – Iesniegums), kurā norādīts, ka [...] *satrauc Latvijas žurnālistu dalību Izraēlas vēstniecības rīkotajā vizītē Izraēlā, kas neatbilst vispārpieņemtajiem žurnālistikas ētikas principiem un apdraud žurnālistu spēju objektīvi atspoguļot notikumus, īpaši situācijā, kurā pastāv pamatotas aizdomas par nopietniem starptautisko tiesību pārkāpumiem.* (izcēlums mans – E.A.)

Iesniedzējs lūdz ombudu izvērtēt žurnālistu, kuri piedalījās vizītē Izraēlā, iespējamās žurnālistu ētikas pārkāpumus, kā arī izvērtēt šo žurnālistu pārstāvēto mediju atbildību saistībā ar iespējamajiem ētikas pārkāpumiem, nosūtot savus žurnālistus Izraēlas valdības organizētā vizītē uz Izraēlu.

Lai izveidotu atzinumu, ombuds no 2025. gada 25. jūnija līdz 2025. gada 21. jūlijam:

- 1) iepazīnās ar Iesnieguma saturu;
- 2) iepazīnās ar laikposmā no 2025. gada 08. jūnija līdz 19. jūnijam VSIA “Latvijas sabiedriskais medijs” (turpmāk – LSM) vienotajā ziņu portālā LSM.LV sadaļā “Irānas un Izraēlas

konflikts” publicētās satura vienības, t.sk. LSM radio programmu ārzemju ziņu žurnālista Ulda Ķezbera reportāžas no Izraēlas:

- 2025. gada 16. jūnija publikācija “Latvijas Radio no Telavivas: Cilvēki pakārto ikdienu iespējamiem Irānas raķešu uzbrukumiem”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/16.06.2025-latvijas-radio-no-telavivas-cilveki-pakarto-ikdienu-iespejamiem-iranas-rakesu-uzbrukumiem.a603508/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 2025. gada 16. jūnija sižets “Vai Irānas un Izraēlas konfliktam iespējams diplomātisks risinājums?” LSM televīzijas programmas “LTV1” raidījumā “Panorāma”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/16.06.2025-latvijas-radio-no-telavivas-cilveki-pakarto-ikdienu-iespejamiem-iranas-rakesu-uzbrukumiem.a603508/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 2025. gada 18. jūnija publikācija “Vistraucējošākā ir neziņa, kad būsīm mājās. Latvijas Radio žurnālists par evakuāciju no Izraēlas”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/18.06.2025-vistraucejosaka-ir-nezina-kad-busim-majas-latvijas-radio-zurnalists-par-evakuaciju-no-izraelas.a603777/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 3) iepazīnās ar Iesniegumā norādīto LSM vienotajā ziņu portālā LSM.LV 2024. gada 19. jūnijā publicēto LSM radio programmu ārzemju ziņu žurnālista Riharda Millera interviju ar Izraēlas vēstnieci Latvijā Sandru Simoviču “Izraēlas vēstniece Latvijā: Nebija vairs izvēles, lai sāktu militāro operāciju pret Irānu” (turpmāk – LSM.LV intervija);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/19.06.2025-izraelas-vestniece-latvija-nebija-vairs-izveles-lai-saktu-militaro-operaciju-pret-iranu.a603842/>.

- 4) iepazīnās ar Iesniegumā norādīto AS “Delfi” ziņu portālā “Delfi.lv” 2024. gada 20. jūnijā publicēto Ārzemju ziņu nodaļas žurnālistes Lindas Siliņas interviju ar Izraēlas vēstnieci Latvijā Sandru Simoviču ““Esam vienā laivā ar ukraiņiem.” Izraēlas vēstniece intervijā skaidro militāro operāciju pret Irānu” (turpmāk – Delfi intervija);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.delfi.lv/46713439/arzemes/120077337/esam-viena-laiva-ar-ukrainiem-izraelas-vestniece-intervija-skaidro-militaro-operaciju-pret-iranu>.

- 5) iepazīnās ar laikposmā no 2025. gada 19. jūnija līdz 24. jūlijam LSM vienotajā ziņu portālā LSM.LV publicētās LSM radio programmu ārzemju ziņu žurnālista Ulda Ķezbera sagatavotās satura vienības, kas attiecas uz Tuvo Austrumu tematiku, t.sk.:

- 2025. gada 25. jūnija publikāciju “Liecības par Irānai nodarītajiem zaudējumiem – pretrunīgas; mediji: kodolobjekti nav iznīcināti”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/25.06.2025-liecibas-par-iranai-nodaritajiem-zaudejumiem-pretrunigas-mediji-kodolobjekti-nav-iznicinati.a604356/>.

- 2025. gada 26. jūnija publikāciju “Tramps pieprasa izbeigt «raganu medības» pret Netanjahu”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/26.06.2025-tramps-pieprasa-izbeigt-raganu-medibas-pret-netanjahu.a604527/>.

- 2025. gada 27. jūnija publikāciju “Eiropas Savienībā trūkst vienprātības, ko darīt ar valstu bloka un Izraēlas asociācijas nolīgumu”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/27.06.2025-eiropas-savieniba-trukst-vienpratibas-ko-darit-ar-valstu-bloka-un-izraelas-asociacijas-noligumu.a604746/>.

- 2025. gada 3. jūlijā publikāciju “Izraēlas piemērs: bez stipras aizmugures nevar uzvarēt karā”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/03.07.2025-izraelas-piemers-bez-stipras-aizmugures-nevar-uzvaret-kara.a605372/>.

- 2025. gada 4. jūlija publikāciju “Izskan arvien vairāk ziņu, ka Izraēla pie humānās palīdzības punktiem Gazā apšauda civiliedzīvotājus”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/04.07.2025-izskan-arvien-vairak-zinu-ka-izraela-pie-humanas-palidzibas-punktiem-gaza-apsauda-civiliedzivotajus.a605554/>.

- 2025. gada 14. jūlija publikāciju “Izraēla nomet lādiņu bēgļu nometnē Gazā; Telaviva notikušo sauc par kļūdu”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/14.07.2025-izraela-nomet-ladinu-beglu-nometne-gaza-telaviva-notikuso-sauc-par-kludu.a606689/>.

- 2025. gada 18. jūlija publikāciju “Katoļi nosoda Izraēlu pēc nāvējošā uzbrukuma vienīgajam katoļu dievnamam Gazā”;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/18.07.2025-katoli-nosoda-izraelu-pec-navejosa-uzbrukuma-vienigajam-katolu-dievnaram-gaza.a607269/>.

- 6) 2025. gada 25. jūnijā nosūtīja jautājumus LSM galvenajai redaktorei Anitai Braunai un 2025. gada 7. jūlijā saņēma atbildes uz tiem.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

konstatē:

[1] Iesniedzējs, atsaucoties uz Latvijas Mediju ētikas padomes kodeksā un Latvijas Žurnālistu asociācijas ētikas kodeksā noteikto mediju *pienākumu gādāt par viedokļu daudzveidību no dažādiem avotiem*, pat ja šie viedokļi šķiet pašam nepieņemami, lai sabiedrība varētu saņemt

pilnu informāciju par procesiem un notikumiem, kā arī uzsverot, ka žurnālistiem ir jāizvairās no interešu konflikta un situācijām, kas var radīt šaubas par viņu neatkarību, vērš ombuda uzmanību uz 2025. gada jūnija sākumā Izraēlas vēstniecības organizēto vizīti Latvijas žurnālistiem uz Izraēlu, norādot, ka vispārpieņemtās žurnālistikas ētikas normas, kam seko starptautiskie mediji [..], aizliedz piedalīties valstiski finansētos ceļojumos, ja tie var ietekmēt žurnālista profesionālo neatkarību. [visi izcēlumi šeit un turpmāk mani – E.A.]

Iesniedzēja norāda, ka bažas par *interesu konfliktu* pastiprina *izteikti vienpusējais un nekritiskais ziņu atspoguļojums Latvijas medijos par Izraēlas darbībām*. Kā viens no diviem piemēriem tam, Iesniegumā tiek nosaukta 2025. gada 19. jūnijā LSM radio programmā “LR1” pārraidītā intervija ar Izraēlas vēstnieci Latvijā, un tās izklāsts LSM.LV intervijā. Iesniedzējs uzskata, ka intervijas virsrakstā izteiktais vēstnieces apgalvojums “Nebija vairs izvēles, lai sāktu militāro operāciju pret Irānu” ir *apstrīdams un pauž vienas puses nostāju*. Iesniedzējs norāda, ka intervijā vēstnieces izteikumiem, ka, uzbrūkot Irānai, “*starptautiskā sabiedrība – visi, itin visi saprot, ko mēs darām*”, vai ka tas tiek darīts “*visa reģiona stabilitātes labā, Rietumu civilizācijas labā, lai padarītu to par labāku pasauli*” neseo nekāds kritisks izvērtējums un pretjautājumi no žurnālistes puses. Intervijā netiek uzdots neviens jautājums par Izraēlas veiktajiem starptautisko tiesību pārkāpumiem Gazas joslā un Rietumkrastā.

[2] Ņemot vērā, ka saskaņā ar Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma (turpmāk – SEPLPL) 18. panta pirmo daļu ombuds sniedz atzinumus par sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu un pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem, sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ētikas kodeksiem un redakcionālajām vadlīnijām, ombuds secina, ka tā kompetencē ir sniegt atzinumu par LSM žurnālista piedalīšanās Izraēlas vēstniecības organizētajā Latvijas žurnālistu vizītē Izraēlā atbilstību VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Rīcības un ētikas kodeksā daļā *Interesu konfliktu izslēgšana* noteiktajam¹ [visi izcēlumi mani – E.A]:

- LSM darbinieki *nedrīkst nonākt interešu konflikta situācijā vai pat radīt iespaidu par interešu konflikta situāciju;*
- Satura veidotāji *drīkst piedalīties citu organizāciju apmaksātos braucienos darba uzdevumā tikai ar galvenā redaktora atļauju. Šāda brauciena rezultātā tapušajā*

¹ LSM Rīcības un ētikas kodekss ir skatāms izmantojot tīmekļa vietnes saiti:
<https://ltv.lsm.lv/satura-veidosana/latvijas-sabiedriski-medija-ricibas-un-etikas-kodekss>.

raidījumā vai publikācijā jāparādās informācijai par to, kas braucienu ir apmaksājis, un, to gatavojot, satura veidotājs ir atbildīgs par šajā Kodeksā un redakcionālajās vadlīnijās noteikto standartu ievērošanu.

Ombuda kompetencē neietilpst sniegt atzinumu par LSM žurnālista piedalīšanās Izraēlas vēstniecības organizētajā Latvijas žurnālistu vizītē Izraēlā atbilstību Latvijas Mediju ētikas padomes Ētikas kodeksā un Latvijas Žurnālistu asociācijas ētikas kodeksā noteiktajam.

[3] Uz ombuda 2025. gada 25. jūnijā rakstiski uzdotajiem jautājumiem LSM galvenā redaktore Anita Brauna sniedza šādas atbildes [visi izcēlumi mani – E.A.]:

1. Kuri VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” darbinieki piedalījās š.g. jūnija sākumā Izraēlas vēstniecības organizētajā vizītē Izraēlā?

Latvijas Sabiedrisko mediju vizītē Izraēlā pārstāvēja Latvijas Radio (turpmāk - LR) Ziņu dienesta ārzemju korespondents Uldis Ķezberis. Sākotnēji vizīte bija plānota no 08.jūnija. līdz 13.jūnijam., taču, sākoties karadarbībai starp Izraēlu un Irānu, U.Ķezberis piespiedu kārtā bija spiests aizkavēties Izraēlā ilgāk nekā plānots un pēc tam tika evakuēts caur Jordāniju.

2. Kādi apsvērumi noteica LSM lēmumu piedalīties šajā vizītē, deleģēt savus darbiniekus tai? Kuras amatpersonas pieņēma lēmumu par to?

*Konflikts Tuvajos Austrumos jau vairākus gadu desmitus ir viens no centrālajiem starptautiskās politikas notikumiem, kuram savās pārraidēs regulāri ir sekojis arī LR Ziņu dienests. Īpaši šī tēma aktualizējās pēc teroristu grupējuma “Hamās” sarīkotā uzbrukuma Izraēlai 2023. gada 7. oktobrī. **LR Ziņu dienests uzskatīja, ka šāda vizīte no profesionālā viedokļa būtu vērtīga, jo dotu iespēju apmeklēt vienu no karstajiem punktiem, klātienē iegūt informāciju par Tuvajos Austrumos notiekošo un izvaicāt amatpersonas. Pēdējo reizi Ziņu dienesta žurnālistam bija iespēja apmeklēt reģionu tikai 2018.gadā. Pat, ja konkrētajā braucienā tiek dota iespēja uz klausīt tikai vienu no konfliktējošām pusēm, arī šādu viedokļu iegūšana ir nozīmīga, lai iegūtu plašāku skatu uz notiekošo un izprastu situāciju.***

*Tika izvērtēts arī tas, ka šāda vizīte, ko organizē Izraēlas varas iestādes, ir iespējama arī no **žurnālista drošības viedokļa**, jo tobrīd vēl nebija indikāciju par iespējamiem abpusējiem triecieniem Izraēlas un Irānas starpā.*

LSM Rīcības un ētikas kodeksa 3.5 punktā nosaka: “Satura veidotāji drīkst piedalīties citu organizāciju apmaksātos braucienos darba uzdevumā tikai ar galvenā redaktora atļauju. Šāda brauciena rezultātā tapušajā raidījumā vai publikācijā jāparādās informācijai par to, kas braucienu ir apmaksājis, un, to gatavojot, satura veidotājs ir atbildīgs par šajā Kodeksā un redakcionālajās vadlīnijās noteikto standartu ievērošanu.”

Šajā gadījumā U.Ķezbera došanās uz Izraēlu pārrunāja un akceptēja LR Ziņu dienesta vadītājs Uģis Lībietis, Ziņu dienesta galvenā redaktore Zane Eniņa un tā brīža LR galvenā redaktore Anita Brauna. **LSM pieļauj dalību trešo pušu organizētos un apmaksātos braucienos, ja tie nodrošina ieguvumu** (darbinieku izglītošanās iespējas, piekļuvi informācijai v.tml.), **kas citādi nebūtu iespējams.** LSM darbinieki arī iepriekš ir bijuši līdzīgos braucienos, piemēram, izmantojuši Eiropas Savienības institūciju piedāvātās un apmaksātās iespējas apmeklēt Mjanmu, Ugandu u.c. vietas.

Izraēlas puse neizvirzīja nekādas prasības par saturu. U.Ķezberis neveidoja materiālus par vizītes programmā iekļautajām tikšanās un sarunām. Jā šāds saturs būtu tapis, tas, kā norādīts LSM Rīcības un ētikas kodeksā, būtu jāveido, ievērojot redakcionālo vadlīniju prasības par vispusīgu un objektīvu situācijas atspoguļojumu.

U.Ķezberis Izraēlā **ieguva kontaktus avotiem**, kurus pēc tam izmantoja, lai sagatavotu materiālu LR Ziņu dienesta rubrikai “Kā nosargāt mieru un izdzīvot spriedzē”, kurā Ziņu dienesta žurnālisti pēta, kā dažādas valstis sevi sargā no agresīviem kaimiņiem. (Šie avoti tika intervēti vēlāk attālināti no Latvijas.)

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/03.07.2025-izraelas-piemers-bez-stipras-aizmuures-nevar-uzvaret-kara.a605372/>.

3. Kādus materiālos labumus no vizītes organizētājiem guva vizītes dalībnieki? Kādus izdevumus sedza vizītes organizētāji un kādus – VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs”?

Vizītes dalībnieki neguva privātus materiālos labumus. **Izraēlas puse apmaksāja ceļa un uzturēšanās izdevumus.** LSM U.Ķezberim apmaksāja komandējuma naudu.

4. Kā šī piedalīšanās Izraēlas vēstniecības organizētajā braucienā ir ietekmējusi ziņu un informācijas, kas saistīta ar Izraēlas īstenotajiem cilvēktiesību pārkāpumiem Gazā un Rietumkrastā, kā arī ar Izraēlas sāktu militāro konfliktu ar Irānu, objektivitāti?

U.Ķezbera došanās Izraēlas vēstniecības organizētajā braucienā **nekādā veidā nav ietekmējusi ziņu atspoguļojumu par notikumiem Gazā, jo šāds nav bijis U.Ķezbera vizītes mērķis.** U.Ķezberis brauciena laikā par šo situāciju neziņoja un arī nevarēja to darīt, **jo ārvalstu žurnālistiem ir liegta piekļuve gan Gazas joslai, gan Jordānas upes Rietumkrastam.** Brauciena laikā par to tika jautāts Izraēlas amatpersonām, kuras atbildēja, ka ārvalstu žurnālistus neielaiž Gazā drošības apsvērumu dēļ.

Kad sākās Izraēlas un Irānas savstarpējie uzbrukumi un Baltijas valstu delegācijas atgriešanās aizkavējās, izmantojot to, ka U.Ķezberis uzturas notikumu epicentrā, Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas ziņu raidījumi iekļāva U.Ķezbera stāstījumu par situāciju uz vietas – gan par personīgo pieredzi, piedzīvojot apšaudes, gan par vietējo iedzīvotāju pārdzīvoto Irānas raķešu uzbrukumu laikā.

Latvijas Sabiedriskā medija žurnālisti savā darbībā ievēro augstus žurnālistikas ētikas standartus un rūpējas par to, lai sižeti būtu objektīvi un sabalansēti. LSM turpinās sekot notikumu attīstībai Tuvajos

Austrumos, gan ziņojot par Izraēlas un palestīniešu konfliktu (šeit atrodami visi šai tēmai veltītie LSM materiāli kopš 2017. gada <https://www.lsm.lv/temas/izraelas-palestinas-konflikts/?src=lsm&p=0>), gan par dažādu pušu un valstu pastrādātajiem noziegumiem, gan ģeopolitisko ietekmi uz reģionu un plašāku pasauli.

5. Kā šī piedalīšanās Izraēlas vēstniecības organizētajā braucienā ir ietekmējusi faktu, ka 2025. gada 19. jūnijā LSM radio programmā “LR1” bija klausāma intervija ar Izraēlas vēstnieci Latvijā un šīs intervijas saturu?

Šie fakti nav saistīti. Izraēlas vēstnieci Latvijā Sandru Simoviču uz sarunu uzaicināja citas LR struktūrvienības - Latvijas Radio 4 - žurnālisti. Izmantojot iespēju, vēstnieci nointervēja arī Ziņu dienesta ārzemju ziņu korespondents Rihards Millers. Jautājumus un tematus izvēlējās R. Millers, galveno uzmanību veltot tā brīža aktualitātei - karadarbībai starp Irānu un Izraēlu. Šis brauciens jautājumu izvēli ietekmēja tikai tiktāl, ka R. Millers pajautāja par Latvijas pilsoņu, tostarp kolēģa U. Ķezbera, evakuāciju no Izraēlas.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
secina:

[4] Par LSM žurnālista piedalīšanos Izraēlas vēstniecības organizētajā Latvijas žurnālistu vizītē Izraēlā

VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Redakcionālajās vadlīnijās² ir noteikta LSM misija strādāt sabiedrības interesēs pēc augstākajiem profesionālajiem standartiem, LSM redakcionālā neatkarība, kā arī tas, ka, veidojot saturu, LSM nepārstāv nekādas citas intereses kā vienīgi sabiedrības intereses zināt patiesību par notikumiem, kas tiem varētu būt svarīgi un interesanti.

VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Rīcības un ētikas kodeksā ir izteikta stingra prasība – *LSM darbinieki nedrīkst nonākt interešu konflikta situācijā vai pat radīt iespaidu par interešu konflikta situāciju.* [izcēlumi mani – E.A.]

Nemot vērā Iesnieguma faktu, ombuds secina, ka šāds iespaids par interešu konfliktu ir radies saistībā ar LSM žurnālista līdzdalību Izraēlas vēstniecības organizētajā vizītē Izraēlā.

LSM Rīcības un ētikas kodeksa kā LSM pašregulējoša normatīva izteiktās prasības attiecībā uz interešu konfliktu nepieļaušanu neatšķiras no vispārpieņemtām žurnālistikas ētikas normas, kādas tās ir izklāstītas Iesniedzēja norādītajos starptautisko mediju piemēros (“BBC”, “Reuters”, “The New York Times”). Iesniedzēja norādītais apgalvojums – *vispārpieņemtās žurnālistikas*

² LSM Redakcionālās vadlīnijas ir skatāmas izmantojot tīmekļa vietnes saiti:
<https://ltv.lsm.lv/satura-veidosana/latvijas-sabiedriski-medija-redakcionalas-vadlinijas>.

ētikas normas, kam seko starptautiskie mediji [...], **aizliedz** piedalīties valstiski finansētos ceļojumos, ja tie var ietekmēt žurnālista profesionālo neatkarību [izcēlums mans – E.A.] – lika ombudam iedziļināties šo trīs mediju pašregulējošajos dokumentos un secināt:

- 1) Saistībā ar trešo personu apmaksātiem žurnālistu ceļojumiem “BBC” Redakcionālo vadlīniju 15. daļas “Neatkarība no komerciālām un citām ārējām interesēm” sadaļas “Mediju piekļuves un faktu noskaidrošanas braucieni” punktā 15.4.18 ir noteikts, ka [...] *normālos apstākļos nevajadzētu pieņemt trešās puses apmaksātu vai būtisku atlaidi piedāvājošu ceļojumu, ja vien tas nav vienīgais veids, kā atspoguļot nozīmīgu notikumu*³.

Lai nerastos diskusijas par šīs prasības precīzu atveidi latviešu valodā – vai tā izsaka kategorisku aizliegumu – “nedrīkst pieņemt”, vai normatīvu prasību – “nav pieļaujams pieņemt”, vai rekomendējošu ieteikumu – “nevajadzētu pieņemt”, “nav ieteicams pieņemt” – ombuds zemsvītras piezīmē ir iekļāvis šī “BBC” redakcionālo vadlīniju punkta pilno redakciju angļu valodā. Tomēr neatkarīgi no norādītās prasības kategoriskuma interpretācijas, ir jāsecina, ka tā satur būtisku nosacījuma atrunu, kuru izsaka frāze *normālos apstākļos* (parasti) un implikatīvs palīgteikums – *ja vien tas nav vienīgais veids, kā atspoguļot nozīmīgu notikumu*. Šī atruna ir būtiska žurnālistikas praksē, jo ir situācijas, kad šādi trešo pušu organizēti vai apmaksāti braucieni ir vienīgais veids, kā žurnālistam nokļūt notikuma vietā, lai iegūtu nepieciešamo informāciju un noskaidrotu faktisko situāciju. Tāpēc “BBC” vadlīniju norādītās daļas nākamajā punktā 15.4.19. tiek noteikts, ka lēmumam pieņemt trešās puses apmaksātu ceļojumu ir jāatbilst “BBC” pretkorupcijas politikai, tam ir jābūt redakcionāli pamatotam, un šādā situācijā ir jāievēro īpaša piesardzība⁴. Šādi piedāvājumi pieņemt trešās puses apmaksātu ceļojumu ir obligāti jāaskaidro ar augstāka līmeņa redakcionālo amatpersonu, izvērtējot, vai šis ceļojums un atsaucis uz organizācijām, kas to ir nodrošinājušas, ir redakcionāli pamatotas un neietekmē “BBC” redakcionālo neatkarību, vai nebūtu lietderīgi, iespēju robežās, segt daļu no izmaksām pašiem, un vai trešo pušu apmaksāta ceļojuma izmantošana nevarētu radīt priekšstatu, ka tas ir ietekmējis “BBC” redakcionālos lēmumus⁵.

³ **15.4.18** *UK Public Services and the World Service, and news and current affairs content on Commercial Services, should not normally accept a trip paid for or heavily discounted by a third party unless it is the only way to cover a significant event.*

Skatīts izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines/independence-from-commercial-and-other-external-interests/guidelines>.

⁴ Skatīt turpat.

⁵ Skatīt turpat: *Mandatory Referral*.

- 2) Ziņu aģentūras “Reuters” mājaslapas daļā “Vadlīnijas un vērtības”, sadaļas “Neatkarība” punktā “Ceļojumi un izmitināšana” ir lasāms šāds teksts⁶ (teksts sniegts brīvā ombuda atveidojumā latviešu valodā):

*Ziņu avoti, [...], reizēm piedāvā žurnālistiem bezmaksas transportu vai izmitināšanu, lai nokļūtu notikuma vietā. Mūsu **standarta nostāja** ir tāda, ka mēs paši sedzam savas izmaksas un organizējam ceļojumu. **Ja tas nav iespējams vai ierobežos piekļuvi avotiem, jums jāapspriežas ar savu vadītāju par šo piedāvājumu. Atļauja parasti tiek dota tikai tad, ja stāsts ir pietiekami nozīmīgs**, un uzstāt uz maksāšanu būtu nepraktiski.*

*Izņēmuma gadījumos var būt neiespējami nokļūt notikuma vietā bez bezmaksas ceļojuma vai izmitināšanas pieņemšanas. Tādos gadījumos var ietilpt, **piemēram**, lidojums uz **attālu vietu**, [...], **militārs reiss uz kara zonu** [...]. Šajos gadījumos žurnālistiem jāsaņem vadītāja atļauja, [...].* [visi izcēlumi mani – E.A.]

Tādējādi ir jāsecina, ka arī “Reuters” vadlīnijās ir sniegta norāde uz nosacījumiem, kuri pieļauj trešo pušu apmaksātu ceļojumu izmantošanu, respektīvi, arī šajā gadījumā tiek pieļauti izņēmumi vispārējai prasībai šādas iespējas neizmantot.

- 3) Iesniedzējs Iesnieguma zemsvītras piezīmēs citē ASV medija “The New York Times” ētiskas žurnālistikas rokasgrāmatas 3. nodaļas “Interesu konfliktu novēršana mūsu žurnālistikā” apakšpunkta “Viesošanās pieņemšana no informācijas avotiem” fragmentu, apvienojot to ar rokasgrāmatā tam sekojošā apakšpunkta “Dāvanas un cita labumi” pirmo teikumu. Citētā teksta brīvs atveidojums latviešu valodā būtu šāds:

“Darbinieki nedrīkst pieņemt bezmaksas vai ar atlaidi piedāvātu transportu vai izmitināšanu, izņemot īpašos apstākļos, kad nav citas izvēles... Darbinieki nedrīkst pieņemt dāvanas, atlaides vai citus labumus vai stimulējošus piedāvājumus no personām vai organizācijām, par kurām The Times jau ir ziņojis vai, visticamāk, ziņos nākotnē.”

Tomēr apakšpunkta “Viesošanās pieņemšana no informācijas avotiem” pilnajā redakcijā teikumam – *Darbinieki **nedrīkst pieņemt** bezmaksas vai ar atlaidi piedāvātu transportu vai izmitināšanu, **izņemot īpašos apstākļos, kad nav citas izvēles*** – seko izņēmuma gadījumu un izņēmuma apstākļu piemēri, kuri ir būtiski šī atzinuma kontekstā – *Šādi gadījumi var ietvert noteiktas **militāras** vai zinātniskas ekspedīcijas un citus braucienus, **kuros alternatīvas nav praktiski iespējamās*** — [...]. Šādos gadījumos darbiniekiem jākonsultējas ar savu vadītāju un ar

⁶ Skatīts izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://reutersagency.com/about/standards-values/>.

*ētikas (standartu) redaktoru*⁷. [visi izcēlumi mani – E.A.]

Apkopojot visu iepriekš iztīrāto, var secināt, ka vispārpieņemtie ētiskas žurnālistikas standarti nosaka nepieciešamību žurnālistiem **pēc iespējas** izvairīties no trešo pušu apmaksātiem braucieniem, vienlaikus norādot arī uz **izņēmuma gadījumiem** un situācijām, kad šādi braucieni ir attaisnojami, kā arī uz nepieciešamo **procedūru** lēmuma pieņemšanai par to. Šādos gadījumos tiek noteikts, ka lēmumu nevar pieņemt žurnālists vienpersoniski, ka nepieciešams augstākstāvoša redakcijas darbinieka akcepts, ka, pieņemot šādu lēmumu, ir nepieciešams rūpīgi izvērtēt visus ar medija reputāciju saistītos riskus, kas varētu šādā gadījumā rasties, vērtējot reputācijas risku līdzsvaru ar šādā braucienā iegūtās informācijas sabiedrisko nozīmīgumu – vai un kādā mērā tas atbilst sabiedrības interesēm. Vienlaicīgi medijam ir nepieciešams veikt šo risku novēršanas pasākumus, kas ir saistīti ar caurspīdīguma un atklātības nodrošināšanu par šāda brauciena mērķiem un tā organizētājiem, finansētājiem, lai nerastos mazākās šaubas par brauciena organizētāju un finansētāju iespējamo ietekmi uz medija redakcionālo brīvību un neatkarību.

Līdzīga prasība ir izteikta VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Rīcības un ētikas kodeksa 3. punkta “Interesu konflikta izslēgšana” apakšpunktā 3.5:

*Satura veidotāji **drīkst piedalīties** citu organizāciju apmaksātos braucienos darba uzdevumā tikai ar galvenā redaktora atļauju. Šāda brauciena rezultātā tapušajā raidījumā vai publikācijā jāparādās informācijai par to, kas braucienu ir apmaksājis, un, to gatavojot, satura veidotājs ir atbildīgs par šajā Kodeksā un redakcionālajās vadlīnijās noteikto standartu ievērošanu.* [visi izcēlumi mani – E.A.]

Uz šiem apsvērumiem norāda LSM galvenā redaktore savā atbildē uz ombuda uzdotajiem jautājumiem, ka lēmumu par LSM radio programmu Ziņu dienesta ārzemju korespondenta Ulda Ķezbera dalību Izraēlas vēstniecības organizētajā vizīte Izraēlā noteica tas, ka:

- *šāda vizīte no profesionālā viedokļa būtu vērtīga, jo dotu iespēju apmeklēt vienu no karstajiem punktiem, klātienē iegūt informāciju par Tuvajos Austrumos notiekošo un izvaicāt amatpersonas;*
- *pēdējo reizi Ziņu dienesta žurnālistam bija iespēja apmeklēt reģionu tikai 2018.gadā,*

⁷ Salīdz. Among them are certain military or scientific expeditions and other trips for which alternative arrangements would be impractical — for example, a flight aboard a corporate jet during which an executive is interviewed. Staff members should consult their supervisors and the standards editor when special circumstances arise.

Skatīts izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.nytimes.com/editorial-standards/ethical-journalism.html>.

respektīvi, ka LSM iespējas pašiem nosūtīt korespondentus uz konfliktu zonām ir ierobežotas;

- *pat, ja konkrētajā braucienā tiek dota iespēja uzklaut tikai vienu no konfliktējošām pusēm, arī šādu viedokļu iegūšana ir nozīmīga, lai iegūtu plašāku skatu uz notiekošo un izprastu situāciju;*
- *šāda vizīte, ko organizē Izraēlas varas iestādes, ir iespējama arī no žurnālista drošības viedokļa;*
- *U. Ķezbera došanos uz Izraēlu pārrunāja un akceptēja LR Ziņu dienesta vadītājs Uģis Lībietis, Ziņu dienesta galvenā redaktore Zane Eniņa un tā brīža LR galvenā redaktore Anita Brauna;*
- *LSM pieļauj dalību trešo pušu organizētos un apmaksātos braucienos, ja tie nodrošina ieguvumu (darbinieku izglītošanās iespējas, piekļuvi informācijai v.tml.), kas citādi nebūtu iespējams;*
- *Izraēlas puse neizvirzīja nekādas prasības par saturu. U. Ķezberis neveidoja materiālus par vizītes programmā iekļautajām tikšanās un sarunām.*

[5] Par LSM.LV interviju

Iesniedzējs norāda, ka bažas par interešu konfliktu saistībā ar LSM žurnālista vizīti Izraēlā pastiprina *izteikti vienpusējais un nekritiskais ziņu atspoguļojums Latvijas medijos par Izraēlas darbībām*, ka nesenu piemēru tam minot LSM.LV interviju. Lai noteiktu šo bažu pamatotību ir jānodala divi jautājumi: 2025. gada 19. jūnija intervija ar Izraēlas vēstnieci (LSM.LV intervija), un tas, kā pēdējo gadu notikumi Izraēlā ir tikuši reprezentēti LSM saturā kopumā.

Attiecībā uz pirmo jautājumu ir jāņem vērā apstāklis, ka Izraēlas vēstnieci intervējošais žurnālists – Rihards Millers nebija Izraēlas vēstniecības organizētās vizītes dalībnieks, savukārt LSM radio programmu Ziņu dienesta ārzemju korespondents Uldis Ķezberis intervijas dienā vēl nebija atgriezies Latvijā no vizītes Izraēlā.

Izraēlas vēstnieces intervijas saturs LSM.LV ir veltīts Izraēlas uzsāktajai militārajai operācijai Irānā. Ombuds pieņem, ka šīs intervijas iniciatīva ir nākusi no Izraēlas vēstniecības kā sabiedrisko attiecību aktivitāte saistībā ar Izraēlas un Irānas militāro konfrontāciju. Ombuda rīcībā nav nonākuši pierādījumi, ka intervija ar Izraēlas vēstnieci Latvijā būtu uzskatāma par “samaksu” Izraēlas valsts nodrošinātajai iespējai LSM žurnālistam apmeklēt Izraēlu. Šķietami abu šo notikumu (viena žurnālista vizīte Izraēlā un cita žurnālista veiktā intervija) saistība nav

vērtējama kā cēlonseku saistība – tas, ka intervija laikā sekoja vizītei nav pietiekams pamats, lai uzskatītu otro (interviju) par pirmās (vizītes) sekām un pirmo par otrās cēloni. Šī saistība var būt arī nejauša sakritība, kuru noteikuši no LSM neatkarīgi apstākļi – Izraēlas lēmums naktī no 12. uz 13. jūniju uzsākt un izvērst militāru ofensīvu pret Irānu, naktī no 21. uz 22. jūniju plānotais ASV trieciens Irānas kodolobjektiem, un ar to saistītie Izraēlas valsts diplomātiskie centieni skaidrot pasaules sabiedrībai savu rīcību, nodrošinot tās atbalstu un labvēlību. Par šādām sabiedrisko attiecību aktivitātēm liecina tas, ka nākamajā dienā pēc LSM.LV intervijas, sekoja Delfi intervija ar Izraēlas vēstnieci. Salīdzinot abu interviju saturu ir jāsecina, ka katrai no tām bija savs redakcionālais uzstādījums kā intervijas mērķi un uzdevumi, kas atspoguļojas atšķirīgajos jautājumos, kas tika uzdoti vēstniecei katrā no tām. Abas intervijas, savukārt, vieno kopēja tēma – Izraēlas raķešu triecieni Irānai, viena un tā pati intervējamā persona – Izraēlas vēstniece Latvijā, un šīs personas sniegto atbilžu līdzīgums, kas nevarētu būt pārsteidzoši, ņemot vērā, ka atbilstoši savam statusam, vēstniecei bija jāskaidro Izraēlas valsts oficiālā pozīcija.

Ombuds uzskata, ka izmantot iespēju intervēt Izraēlas vēstnieci ir redakcionāli pamatots lēmums, jo šī intervija ļauj uzzināt Izraēlas valsts oficiālo pozīciju konfliktā ar Irānu un tās veiktās militārās operācijas mērķus no pirmavota. No vienas puses, šāda intervija brīdī, kad Izraēla veica raķešu triecienus Irānai, bija būtiska, lai sabiedrība labāk izprastu Tuvajos Austrumos notiekošo, bet, no otras puses, nenoliedzami, oficiālu amatpersonu sniegtā informācija praktiski nekad nevar sniegt vispusēju notiekošā izklāstu, jo tā ir paredzēta stratēģiskai vienas puses pozīcijas komunikācijai. Tāpēc pamatoti var rasties jautājumi par šīs iespējas izmantošanas veidu, tai skaitā par to, cik kritiski vai nekritiski ir bijuši žurnālista uzdotie jautājumi, cik vienpusējas un apstrīdamas ir bijušas saņemtās atbildes, vai ir tikusi izmantota iespēja uzdot vēstniecei arī citus sabiedrībai interesējošus jautājumus, piemēram, par situāciju Gazā un Rietumkrastā, kā uz to ir norādīts Iesniegumā.

LSM.LV intervija iesākas ar četriem jautājumiem:

- *Kāpēc Izraēla lēma sākt militāro operāciju pret Irānu [..]?*
- *Vai saredzat iespēju, ka starp Irānu un Savienotajām Valstīm atsākas sarunas [..]?*
- *Vai Izraēla ir gatava garai, ilgstošai militārajai operācijai pret Irānu?*
- *Kā jūs vērtējat šā brīža starptautiskās sabiedrības reakciju?*

Ombuda vērtējumā šie jautājumi ir būtiski un redakcionāli pamatoti, lai izprastu notiekošo un prognozētu iespējamo militārā konflikta iznākumu un tā ietekmi ne tikai Tuvo Austrumu reģionā, bet pasaulē kopumā. Pēc atbilžu saņemšanas uz norādītajiem jautājumiem, intervija

tematiski pārvirzās uz jautājumu par Latvijas valstspiederīgo evakuēšanu no Izraēlas un Izraēlas diplomātu drošību pasaulē.

Nezinot šīs intervijas tapšanas konkrētos apstākļus, ombuds nevar vērtēt, vai intervējošajam žurnālistam bija iespēja vērst to kritiskas diskusijas virzienā, un vai tāds vispār bija intervijas tapšanas redakcionālai mērķis. Ir jāņem vērā, ka LSM Redakcionālajās vadlīnijās noteiktā prasība par viedokļu daudzveidību, ka saturā ir jāiekļauj *arī tādus viedokļus, kas kādam varētu likties nepieņemami*, kā arī VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Kara un konfliktu žurnālistikas vadlīnijās⁸ noteiktais *Sabalansētības* princips, nereti nav pilnvērtīgi realizējams vienas atsevišķas LSM satura vienības ietvaros. Līdz ar to ir nepieciešams noteikt, vai viedokļu daudzveidība un sabalansētība ir konstatējama konkrētajai tēmai veltītajā LSM saturā kopumā.

[6] Par Izraēlas un palestīniešu konflikta reprezentāciju LSM saturā

Jāņem vērā, ka kopš 2023. gada 7. oktobra LSM ir publicējusi vairāk kā 800 satura vienības, kas veltītas Izraēlas un palestīniešu konfliktam. Veikt visu šo satura vienību padziļinātu kontentanalīzi, lai noteiktu sabalansētības un viedokļu daudzveidības ievērošanu, nav ar ombudam pieejamiem resursiem paveicams uzdevums, un tas arī īsti neatbilst ombuda kompetencei. Svarīgākā ombuda funkcija ir pēc savas iniciatīvas vai uz personu iesniegumu pamata sniegt atzinumus par konkrētu satura vienību (sižetu, raidījumu, publikāciju) un to veidošanas (redakcionālo lēmumu) atbilstību LSM darbību regulējošajiem normatīviem (Redakcionālajām vadlīnijām un Rīcības un ētikas kodeksam), respektīvi, ombuds pārbauda, vai konkrēti redakcionālie lēmumi, raidījumi, publikācijas un citas satura vienības atbilst Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likumā noteiktajam sabiedriskā medija vispārējam stratēģiskajam mērķim un sabiedriskā medija darbības pamatprincipiem, kuri ir integrēti un detalizēti izvērtēti LSM Redakcionālajās vadlīnijās un Rīcības un ētikas kodeksā.

Atsevišķu kādai sabiedriski nozīmīgai tēmai veltītu LSM satura vienību izvērtējums vēl neļauj ombudam veikt vispārinošus secinājumus par šīs tēmas reprezentāciju LSM saturā kopumā. Tam būtu nepieciešams analizēt lielāku šai tēmai veltīto satura vienību apjomu, turklāt objektīvam, datos balstītam izvērtējumam būtu nepieciešams veikt arī salīdzinošu analīzi, kā šī tēma ir tikusi reprezentēta citos Latvijas medijos, Baltijas reģiona sabiedriskajos medijos (piemēram, Igaunijā, Somijā), Eiropas valstu sabiedriskajos medijos (piemēram, “BBC”, “ARD”), starptautiskajos medijos.

⁸ Skatīts izmantojot tīmekļa vietnes saiti:

<https://ltv.lsm.lv/satura-veidosana/sabiedrisko-mediju-kara-un-konfliktu-zurnalistikas-vadlinijas-2022>.

Tāpēc ombuds šī atzinuma veidošanas nolūkos izpētīja atzinuma ievadā norādītās LSM žurnālista Ulda Ķezbera Tuvo Austrumu tēmai veltītās satura vienības, lai noteiktu to, vai tajās ir pamanāma kāda nevēlama ietekme no viņa līdzdalības Izraēlas vēstniecības organizētajā Latvijas žurnālistu vizītē Izraēlā, respektīvi, vai ir kāds pamats domāt, ka žurnālista veidotās satura vienības šīs vizītes iespaidā ir vērtējamas kā tendenciozi *Pro-Izraēliskas* un, kā norāda Iesniedzējs, *apdraud žurnālistu spēju objektīvi atspoguļot notikumus?*

Ja sākotnēji žurnālista vizīte bija plānota no 8. līdz 13. jūnijam, tad, sākoties karadarbībai starp Izraēlu un Irānu, tā ieilga, un 16. jūnijā LSM publicēja pirmās žurnālista reportāžas no Izraēlas, kuru tēma bija – uzsāktā Izraēlas militārā operācija pret Irānu un ar to saistītā situācija Izraēlā, kā arī Latvijas valstspiederīgo repatriācijas iespējas. Ņemot vērā, ka līdz 16. jūnijam LSM saturā nav atrodami žurnālista veidoti materiāli par Izraēlu, jāsecina, ka vizītes mērķis nav bijis aktuālu reportāžu veidošana, bet gan žurnālistiska izpēte un materiālu vākšana turpmākām publikācijām. Tas, protams, var radīt aizdomas, ka vizīte kopumā varētu būt Izraēlas valsts organizēts Latvijas žurnālistus indoktrinējošs “atpūtas brauciens”, taču tādā gadījumā tam būtu jārod pierādījumi konkrēto žurnālistu turpmākajās publikācijās.

Tā kā Iesniedzējam ir šaubas par žurnālista pozīciju, to ir iespējams noteikt, vērtējot tādas informācijas vienības aspektus kā temata izvēle, valodas lietojums, izklāstīto faktu izvēle, izmantotie informācijas avoti, tekstā iekļautie viedokļi, izvēlētais virsraksts un izmantotās vizualizācijas u.c. Savukārt redakcionālo pozīciju kādā sabiedriski nozīmīgā tēmā (ja vien tā netiek izklāstīta atsevišķā redakcijas dokumentā vai publiskā paziņojumā) visprecīzāk izsaka aprakstītā notikuma **konteksta izklāsts**, kas parasti tiek pievienots ziņu noslēgumā, un mēdz būt pat nemainīgs daudzās šai tēmai veltītajās satura vienībās. Piedāvātais konteksts bieži vien nosaka to ietvaru, kurā tiek “ierāmēta” auditorijas uzmanība, un šī kontekstuālā informācija spēj izmainīt to, kā auditorija interpretēs ziņā izklāstītos faktus. Analizējot Ulda Ķezbera Izraēlas un palestīniešu konfliktam veltītās publikācijas laikposmā pēc žurnālista vizītes Izraēlā, ir jākonstatē, ka tieši šādi fakti nemainīgi tiek piedāvāti kā kontekstuālā informācijā šajās ziņu publikācijās [visi izcēlumi mani – E.A.]:

- 1) *2023. gada 7. oktobrī "Hamās" sarīkoja slaktiņu Izraēlā, noslepkavojot ap 1200 cilvēku, no kuriem absolūtais vairākums bija civilpersonas. Vēl aptuveni 250 cilvēkus, tajā skaitā sievietes, bērnus un sirmgalvjus, teroristi sagrāba par ķīlniekiem un aizveda uz Gazas joslā.*
- 2) *Izraēla atbildēja ar militāro operāciju Gazas joslā, kā arī pastiprināja klātbūtni Jordānas Rietumkrastā, solot iznīcināt teroristu grupējumu "Hamās". **Līdz šim Gazas joslā nogalināti vairāk nekā 48 tūkstoši cilvēku, tostarp civiliedzīvotāji, liecina "Hamās" pārvaldītās Veselības ministrijas***

dati.

- 3) *Starptautiskā sabiedrība, tostarp arī vairāki Izraēlas sabiedrotie, vairākkārt norādījuši uz nesamērīgu Telavivas atbildi teroristu uzbrukumam, taču Netanjahu vadītā valdība solīja turpināt cīņu par "Hamās" likvidēšanu Gazas joslā.*
- 4) *2024. gada novembrī Starptautiskā krimināltiesa (SKT) izdeva aresta orderus Izraēlas premjera Netanjahu un citu Gazas karā iesaistīto amatpersonu aizturēšanai, apsūdzot viņus kara noziegumos un noziegumos pret cilvēci.*
- 5) *2025. gada 19. janvārī stājās spēkā pamiers starp Izraēlu un "Hamās". Taču nepilnus divus mēnešus vēlāk, naktī uz 18. martu Izraēla atsāka triecienus Gazas joslā.*
- 6) *Maija sākumā, ofensīvai Gazā turpinoties, Izraēlas premjers Benjamins Netanjahu paziņoja par plāniem pārņemt pilnīgu kontroli Gazas joslā. Tikmēr starptautiskā sabiedrība arvien spēcīgāk kritizējusi Telavivu, mudinot pēc iespējas drīzāk ne vien sniegt pilnvērtīgu atbalstu palestīniešiem, bet arī atzīt Palestīnas valsti.*

Ombuda vērtējumā šie Izraēlas un palestīniešu konfliktam veltīto ziņu publikācijās kontekstuālajai informācijai izvēlētie un lietotie fakti neliecina par *Pro-Izraēlisku* redakcionālo pozīciju, jo tie apraksta tos Izraēlas valsts rīcības aspektus, kas tiek kritiski vērtēti daļā pasaules sabiedrības.

Līdztekus nozīmīgs aspekts, kas ļauj noteikt žurnālista un redakcionālo nostāju, ir **virsraksta** izvēle, jo tieši virsraksts (ja vien tas nav izvēlēts, lai provocētu auditoriju) informē par ziņas galveno vēstījumu, parasti, kāda notikuša fakta apgalvojuma veidā, un, tādējādi, ievirza auditorijas uzmanību. Iepriekš citētie ziņu konteksta piemēri ir atrodamī žurnālista sagatavotajās ziņu publikācijās ar šādiem virsrakstiem [izcēlumi mani – E.A.]:

- *Izskan arvien vairāk ziņu, ka Izraēla pie humānās palīdzības punktiem Gazā apšauda civiliedzīvotājus.*
- *Izraēla no met lādiņu bēgļu nometnē Gazā; Telaviva notikušo sauc par kļūdu.*
- *Katoļi nosoda Izraēlu pēc nāvējošā uzbrukuma vienīgajam katoļu dievnamam Gazā.*

Trīs ziņu virsrakstos ombuda izceltie fakti apgalvojumi nav vērtējami kā Izraēlas rīcības pozitīvs vērtējums, tie norāda uz starptautiskās sabiedrības kritiku Izraēlas rīcībai un tās sekām saistībā ar militāro operāciju Gazā.

Tādējādi, apvienojot žurnālista sagatavoto ziņu publikācijās norādītā **konteksta** un lietoto **virsrakstu** analīzi, var secināt, ka publikācijām ir nevis *Pro-Izraēliska*, bet gluži pretēji – *Pro-*

palestīniešu pozīcija. Tomēr, lai nepaļautos pirmā iespaida nereti maldinošajam iespaidam, ir nepieciešams turpināt šo publikāciju satura analīzi, lai noteiktu, vai tas nav ietekmēts no izteiktām simpātijām vienai konfliktā iesaistītajai pusei un aizspriedumainām antipātijām – otrai. Šim nolūkam ir nepieciešams analizēt ne tikai teksta propozicionālo saturu – *kas tekstā tiek pateikts* – nosakot, vai žurnālistiskais teksts atbilst Redakcionālajās vadlīnijās noteiktajiem profesionālajiem principiem – *precizitāte, objektivitāte, faktu nošķiršana no viedokļiem, viedokļu daudzveidība, izvairīšanās no stereotipizācijas* – ir nepieciešams analizēt arī teksta strukturālo informāciju – kas atklāj teksta veidošanas nodomu un autora attieksmi, kas savukārt ļauj veikt secinājumus par autora pozicionējumu konkrētajā jautājumā, un vērtēt tā atbilstību LSM redakcionālajām vērtībām – *vārda brīvība, neatkarība, patiesums, godprātība un atklātība, atbildīgums*. Lai arī analizēto publikāciju kā ziņu saturs atklāj negatīvus faktus par Izraēlas veiktajām darbībām Gazas joslā, strukturāli publikācijas nav vērtējamas ne kā *Pro-Izraēliskas*, ne kā *Pro-palestīniešu*. Tās kā ziņu publikācijas atbilst tai LSM pozīcijai Izraēlas un palestīniešu konflikta reprezentācijā savā saturā, kas izteikta pašregulējošā dokumenta VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Izraēlas un palestīniešu konflikta vārdnīca⁹ sniegtajās rekomendācijās, nosakot LSM atbildību saglabāt objektivitāti un sniegt daudzpusīgu informāciju tādā veidā, lai auditorija pati var veikt savus secinājumus par Izraēlas un palestīniešu konfliktu.

Lai nodrošinātu objektīvu un neitrālu šī konflikta atspoguļojumu, LSM ir jāspēj savā saturā līdzsvarot apstiprinājumu Izraēlas likumīgajām tiesībām uz paš aizsardzību, no vienas puses, ar pienākuma atgādinājumu, īstenojot tās saskaņā ar starptautiskajām tiesībām; no otras puses – īpaši starptautiskajām humanitārajām tiesībām, kas ieviestas visu civiliedzīvotāju aizsardzībai. Vienpusējs skats uz šo konfliktu nozīmētu koncentrēšanos tikai uz kādu vienu no abiem aspektiem: vai nu akcentējot Izraēlas tiesības uz paš aizsardzību, vai arī uzsverot tās pienākumu ievērot starptautiskās civiliedzīvotāju tiesības.

Grūtības katrā konkrētajā Izraēlas un palestīniešu konflikta epizodē līdzsvarot Izraēlas valsts tiesības un pienākumus rada tendenci vienkāršot notiekošā interpretāciju, pretstatot divas pretējas un šķietami pat – savstarpēji izslēdzošas pozīcijas, izveidojot starp tām kontradiktorku saistību, kas nosaka, ka viena pozīcija ir aplama tad, ja otra – patiesa, un otrādi, balstoties principā “vai nu, vai”. Šāda bipolāro pozīciju šķietamā nesavienojamība liek abu galējo uzskatu pārstāvjiem meklēt apstiprinošus argumentus (pierādījumus) savam redzējumam, jo tie, šķietami, palīdz noraidīt pretējo pozīciju kā aplamu, un balstās pārliecībā, ka tikai vienai pusei var būt taisnība.

⁹ Skatīts izmantojot tīmekļa vietnes saiti:

https://latvijasradio.lsm.lv/public/assets/userfiles/Tuvo_Austrumu_vardnica_UL_22122024.pdf

Lai arī, pirmšķietami, Latvijas sabiedrībā dominē viedoklis, kas aizstāv Izraēlas tiesības uz paš aizsardzību, tomēr netrūkst arī to, kuri, nenoliedzot šīs tiesības, atgādina par Izraēlas valsts pienākumiem un civiliedzīvotāju situāciju konflikta zonā, par ko liecina arī ombudam adresētās vēstules un ieraksti sociālās tīklošanās vietņu ombuda kontos, ar kuriem LSM tiek izteikti pārmēti vienpusējā šī konflikta atspoguļojumā, nostāšanos Izraēlas valsts tiesību pozīcijās, nepietiekoši informējot Latvijas sabiedrību, piemēram, par civiliedzīvotāju ciešanām Gazas sektorā.

Latvijas valsts Izraēlas un palestīniešu konflikta jautājumā ir ieņēmusi līdzsvarotu pozīciju, vienlaikus norādot gan uz Izraēlas valsts tiesībām, gan uz tās pienākumiem, kā to raksturo Valsts prezidenta Edgara Rinkēviča uzrunā Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 79. sesijā Ņujorkā teiktais: *Mēs nosodām visus teroristu uzbrukumus Izraēlai. Mēs atzīstam Izraēlas likumīgās tiesības uz paš aizsardzību. Taču tās ir jāīsteno saskaņā ar starptautiskajām tiesībām un jo īpaši – starptautiskajām humanitārajām tiesībām, kas ir ieviestas, lai aizsargātu visus civiliedzīvotājus*¹⁰.

VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Kara un konfliktu žurnālistikas vadlīnijās ir noteiktas LSM tiesības *formulēt savu pozīciju, aizstāvēt vispārcilvēciskas vērtības, cilvēctību, cilvēktiesības, nosodot noziegumus, vardarbību u.c. Redakcijai būtu jābūt gatavai īsi un pamatoti izskaidrot auditorijai [...] savu pozīciju [...]. Redakcionālā pozīcija skaidri jānodala no faktiem par aktuālajiem notikumiem, tās izteikšana neietekmē medija veidotā satura daudzveidību.* Tādējādi LSM ir tiesības paust savu pozīciju un atbalstu kādai bruņota konflikta iesaistītajai pusei, kā tas izpaužas, piemēram, saistībā ar karu Ukrainā, jo attiecībā uz Krievijas pilna mēroga iebrukumu Ukrainā LSM un Latvijas valstij ir skaidra un nepārprotama pozīcija, atbalstot Ukrainu un nosodot nepamatoto un neattaisnojamo Krievijas agresiju, pozicionējoties pret agresoru un nostājoties upura pusē. Tāpēc, sākoties Krievijas iebrukumam Ukrainā, LSM nav neitrāli šī kara novērotāji, kuri atbildību par notiekošo vienādā mērā attiecinātu uz abām pusēm.

Vienlaicīgi LSM ir arī redakcionālās neatkarības noteiktas tiesības paust savu neitrālo pozīciju un nenostāties nevienā no konfliktā iesaistīto pusē, cenšoties saglabāt neiesaistītu, līdzsvarotu skatu uz konfliktā notiekošo, kā tas izpaužas attiecībā uz Izraēlas un palestīniešu konfliktu. Jāņem vērā, ka no pozicionēšanās vienā jautājumā ar loģisku nepieciešamību neizriet prasība pozicionēties citā jautājumā, ieņemot vienu no divām savstarpēji izslēdzošajām pozīcijām. Lai

¹⁰ Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-edgara-rinkevica-uzruna-apvienoto-naciju-organizacijas-generalas-asamblejas-79-sesija-nujorka>.

arī abi jautājumi var kaut kādā nozīmē un mērā tikt saistīti, šai saistībai nav subalternatīvas sakarības statuss pēc principa: *ja viens, tad noteikti – otrs*.

Tādējādi ir jāsecina, ka ombuds nav radis pietiekamus pierādījumus tam, ka Ulda Ķezbera vizīte Izraēlā būtu noteikusi Riharda Millera intervijas ar Izraēlas vēstnieci faktu un saturu. Ombuds nav radis apstiprinājumus arī pieņemumam, ka Ulda Ķezbera vizīte Izraēlā būtu ietekmējusi ziņu atspoguļojuma objektivitāti LSM saturā par Izraēlas un palestīniešu konfliktu, situāciju Gazā, Rietumkrastā un Irānā.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

vērš uzmanību:

[7] Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un rīcības un ētikas kodeksi nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

atzīst:

[8] Ombuds neatzīst interešu konfliktu VSIA "Latvijas Sabiedriskais medijs" radio programmu ārzemju ziņu žurnālista Ulda Ķezbera vizītes faktā Izraēlā, jo lēmums izmantot Izraēlas vēstniecības piedāvāto braucienu bija redakcionāli pamatots, un tā pieņemšanā tika ievērota VSIA "Latvijas Sabiedriskais medijs" Rīcības un ētikas kodeksā noteiktā procedūra.

[9] Ombuds atzīst, ka LSM žurnālista vizītes laikā un pēc tās publicētajās žurnālista veidotajās satura vienībās nav ievērota VSIA "Latvijas Sabiedriskais medijs" Rīcības un ētikas kodeksa 3. punkta "Interesu konflikta izslēgšana" apakšpunktā 3.5. izteiktā prasība – *Šāda brauciena rezultātā tapušajā raidījumā vai publikācijā jāparādās informācijai par to, kas braucienu ir apmaksājis*. Tomēr šeit ir jāņem vērā divi vērtējumam būtiski apstākļi:

- 1) uzturēšanās laikā žurnālista sagatavotās reportāžas par situāciju Izraēlā saistībā ar tās uzsākto militāro ofensīvu pret Irānu nebija ne vizītes mērķis, ne uzdevums, jo Izraēlas 2025. gada 13. jūnijā uzsāktā militārā operācija "Lauvas spēks" nebija iepriekš prognozēta. LSM redakcijas

izmantoja iespējas, kuras sniedz LSM žurnālista atrašanās Izraēlā, nesaistot to ar šīs uzturēšanās mērķiem un uzdevumiem;

- 2) žurnālista publikācijas pēc atgriešanās no vizītes Izraēlā, kas veltītas Tuvo Austrumu tēmai, ir ziņu žanrā un vēsta par tā brīža aktuālajiem notikumiem, par kuriem žurnālists informāciju ir guvis no pastarpinātiem informācijas avotiem, ne no uzturēšanās Izraēlā laikā iegūtajiem materiāliem. Šādu ziņu izklāstā sniegt norādi uz žurnālista neseno vizīti Izraēlā ombuda vērtējumā nav pamatoti un lietderīgi.

Līdz ar to Rīcības un ētikas kodeksa noteiktā prasība pilnā mērā ir attiecināma vienīgi uz žurnālista sagatavoto 2025. gada 3. jūlija publikāciju LSM.LV “Izraēlas piemērs: bez stipras aizmugures nevar uzvarēt karā”, ar nosacījumu, ja šajā publikācijā sniegtā informācija un ietvertās intervijas vai kontakti ar informācijas avotiem ir iegūtas žurnālista vizītes laikā Izraēlā. Jāņem vērā, ka šīs publikācijas uzdevums bija izklāstīt to pieredzi, kuru Izraēla ir uzkrājusi valsts aizsardzības jomā, un kura var kalpot par pozitīvu piemēru Latvijai pastāvošajā ģeopolitiskajā situācijā, neatkarīgi no tā, kā tiek vērtēta Izraēlas valsts rīcība Gazā, Rietumkrastā un Irānā.

Izvērtējot atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

iesaka:

[10] Gadījumos, kad LSM saskaņā ar pastāvošajām procedūrām ir pieņēmis argumentētu lēmumu izmantot trešo pušu organizētus vai finansētus braucienus uz vietām, uz kurām pašiem nosūtīt savus korespondentus ir sarežģīti vai pat neiespējami, kā obligātu blakuslēmumu noteikt konkrētu kārtību un veidu, kā par šīs vizītes faktu, mērķiem, uzdevumiem un citiem apstākļiem tiks informēta Latvijas sabiedrība, lai nepieļautu pat vismazākās aizdomas par trešo pušu sniegto iespēju izmantošanas ietekmi uz LSM saturu un LSM redakcionālo neatkarību. Aizdomas par interešu konfliktu rada ne tik daudz pats vizītes fakts, cik sabiedrības neinformēšana par tās mērķiem.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(paraksts)*

Edmunds Apsalons

***DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU**